

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Фонд „Условия на труд“

ПАРТНЬОРСТВО ЗА ЗДРАВЕ !

ФОНД
“УСЛОВИЯ НА ТРУД”

УТВЪРЖДАВАМ:

Л П
Личните данни в документа са
Заличени на основание чл. 4, т.1
От Регламент (ЕС) 2016/679

Д-Р ИВАНКА ШАЛАПАТОВА

МИНИСТЪР НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

ПРОГРАМА

ЗА ДЕЙНОСТТА НА ФОНД "УСЛОВИЯ НА ТРУД" ЗА 2024 ГОДИНА

Програмата за дейността на Фонд „Условия на труд“ е документ, който консолидира усилията на държавата и социалните партньори, като допринася за тяхната еднопосочност за подобряване на условията на труд в предприятията от една страна и повишаване знанията и информираността на работещите за недопускане на трудови злоупотреби и професионални болести в Република България – от друга.

Основна част от дейността на Фонда е свързана с подпомагане на работодателите чрез съфинансиране на отделни предприятия за осигуряване на здравословна работна среда и безопасни работни места, с което се подобряват условията на труд и качеството на труда.

През 2023 година се забелязва тенденция за намаляване на относителния дял на подадените проектни предложения за подобряване на условията на труд спрямо предходните пет години. Едно от обясненията е постепенното излизане от пандемичната обстановка и повишаване на деловата активност, при което вниманието на работодателите се насочва към изпълнението на преките им производствени ангажименти. Времето за извършване на дейности за подобряване на условията на труд е приключено, икономиката следва тенденция към връщането в своята обичайна производствена дейност и финансовия ресурс основно се влага в рестартиране на производствените мощности.

Друга причина за намаления брой на проектните предложения е стартираната на 16.10.2023 година процедура BG05SFPR002-1.004 „АДАПТИРАНА РАБОТНА СРЕДА“ за предоставяне на безвъзмездна помощ на предприятията за постигане на адаптирана работна среда с цел посрещане на новите предизвикателства, свързани с осъществяването на прехода към климатично неутрална икономика и променящите се модели на работа.

Представители на работодателските и синдикалните организации, членове на експертните комисии по процедурата за финансиране на проекти за подобряване на условията на труд в отделни предприятия, експертите от Фонд „Условия на труд“, разгледаха и предложиха на Управителния съвет на фонда да утвърди за финансиране 36 проекта, т.е. 62% от подадените през годината 58 проектопредложения.

Въпреки по-малкия брой подадени проекти за подобряване на условията на труд, в сравнение с предходните години, броят на утвърдените проектни предложения и на сключените с предприятията договори е еднакъв за 2022 и 2023 година (по 36 договора), което показва устойчивост на постигнатите резултати.

През 2023 година икономическият ефект след изпълнението на дейностите в 46 предприятията е значим. С предприетите технически мерки са подобрили факторите на работната среда – микроклимат, прах, химични агенти, осветеност и т.н. Социалния ефект от изпълнението на проектите за подобряване на условията на труд в предприятията е увеличена мотивацията на работещите и реално са подобрили условията на труд на 2 035 работещи.

Реализираните проекти са на предприятия от различни икономически дейности. В шестте райони за планиране се установи, че през 2023 г. разпределението на реализираните проекти в Северна и Южна България е съответно 46% и 54%. Прави впечатление високият относителен дял на реализиране на проекти в Северен централен район, включващ областите Габрово, Велико Търново, Русе, Разград и Силистра и Югозападен (София, Софийска област, област - Кюстендил и Благоевград) – по 22%. В Южен централен (област - Пловдив, Хасково и Пазарджик), Югоизточен (област - Бургас, Стара Загора, Сливен и Ямбол) и Североизточен (област - Варна, Шумен, Добрич и Търговище) райони относителният дял на реализираните проекти е съответно 17%, 15% и 13%. За добрите резултати допринася наличието на предприятия от машиностроенето, хранително-вкусовата промишленост, производството на облекло и т.н., и желанието на работодателите да инвестират в подобряване на условията на труд на работещите.

Относително нисък, 11% за 2023 година, остава дялът на предприятията, реализирали проекти за подобряване на условията на труд на работещите в Северозападен район за планиране, включващ областите Враца, Монтана, Видин, Плевен и Ловеч. Причина за това е структурата на икономиката в различните икономически райони на страната, както и липсата на средства за инвестиции от страна на работодателите за подобряване на работната среда.

В 80% от реализираните 46 договори през годината е подобрен фактора на работната среда - микроклимат, в 43% - осветеността на работни места, в 13% - електробезопасност, в 11% - прах и т.н. В 35% от реализираните договори през годината е извършен ремонт на съществуващи санитарно-битови помещения.

С реализирането на проектите като добра практика в предприятията може да се посочи:

- Подобряване на микроклимата в работните помещения чрез внедряване на колективни средства за защита - климатични и вентилационни системи, изграждане на преградни стени, смяна на дограма и врати, и други. Подобряване на отоплението в работните помещения през преходните и студените периоди на годината. Ефективна изолация на работните помещения, ограничаваща неблагоприятното въздействие на микроклимата върху организма на работещите;
- Реконструкция и изграждане на локални аспирационни уредби над източника на отделяне на прах или опасни химични вещества, водещо до подобряване на работната среда и минимизиране на риска за работещите;
- Подобряване осветеността на работните места чрез подмяна и обновяване на осветителните инсталации, с което не се създава риск от злополуки, дължащи се на вида и изпълнението на инсталациите и качеството на осветлението. Осигуряване на аварийно осветление в работните помещения на работни места, на които при авария в осветителната система работещите са изложени на риск от злополука;
- Намаляване на опасността от поражение от ел. ток и редуциране на предпоставките за възникване на трудови злополуки след ремонт на електрически инсталации, защитно заземяване, зануляване и дефектнотокова защита;
- Минимизиране на рисковете, произтичащи от експозиция на шум на работни места с наднормени стойности, чрез изграждане на преградни стени и обособяване в отделни помещения;
- Намаляване опасността от падане на едно ниво чрез подмяна на подовите настилки в работните помещения;

- Подобряване на санитарно-битовите условия посредством ремонт и реконструкция на санитарно-битовите помещения (съблекални, тоалетни помещения и мивките, душовите помещения и умивалните, стаите за почивка) на работещите. Осигуряване на топла вода за работещите чрез внедряване на соларни батерии.

В по-голямата част от предприятията относителния дял на работещите, обхванати по реализираните проекти, е от 80% до 100% от наличния персонал.

Средствата, изплатени по реализираните за годината договори, в които фондът участва с до 30% от вложените средства, са на обща стойност **2 249 371,93** лв., като в 43% от реализираните договори е изплатена финансова помощ от Фонда в размер над 50 000 лева, без ДДС.

От одобрените проекти през 2023 година – 17 броя преминават за изпълнение през 2024 година. Задължението по тези договори от страна на Фонд „Условия на труд“ възлиза на 1 071 913,26 лева. През 2024 година дейността на фонда ще бъде насочена към насърчаване на работодателите за подобряване на условията на труд в предприятия от различни икономически дейности, в това число малки и средни предприятия.

Основна част от дейността на Фонда е осъществяването на превенция по безопасните и здравословни условия на труд чрез провеждане на обучения.

През 2023 година са сключени 7 договора с национално представителните организации на работниците и служителите, и на работодателите. По сключените договори са преведени средства в размер на 630 000,00 лева и от тях са разходвани 629 899,35 лева.

С предоставените от Фонда средства по тези договори са обучени членове на структурите на социалните партньори, браншови организации, работодатели, членове на комитети и групи по условия на труд.

Всички социални партньори, участвали в реализирането на тези проекти имат за свой приоритет създаването на добри, здравословни и безопасни условия на труд, което е предпоставка за непрекъснато усъвършенстване, достигане на общи стандарти и прилагане на ефективна саморегулация на участниците на пазара на труда. За постигане на заложените цели са проведени обучения, които са от полза в следните основни направления:

- осигуряване на политиката по БЗР, свързано с подобряване на прилагането на националното законодателство в съответствие с европейските нормативни актове;

- превенция на професионалните рискове, свързаните с труда заболявания и трудови злополуки;

- психосоциалните рискове и свързаният с работата стрес са сред най-сериозните и бързо развиващи се предизвикателства във връзка със ЗБУТ;

- правилно отчитане на промените, свързани с дигитализацията, необходимост от използването на цифровите технологии и въздействието им върху труда и БЗР;

- Новите форми на работа в цифровата ера.

Обучителните мероприятия, общо 161, са проведени в различни населени места на територията на страната.

Със средства на Фонд „Условия на труд“ през годината са обучени 5 030 работещи в областта на безопасността и здравето при работа.

Ефектите от реализацията на обученията и конкретните резултати се проявяват в:

- Привеждане на работните места и оборудването с изискванията на законодателството с акцент на борбата с риска и източника за неговото възникване;

- Изграждане на интегрирана фирмена политика по труда, насочена към развитие на индустриалните отношения, осигуряване на здравето и безопасността на работещите и обвързването на тази политика с изискванията за ефективност, качество и екологична целесъобразност на фирмената дейност;
- Постигане на здравословни работни места в цифровата ера - въздействието на новите технологии върху работата и работните места, и свързаните с тях предизвикателства и възможности в областта на безопасността и здравето при работа;
- Информирание на работещите за нововъзникващите рискове и изисквания, пряко свързани с масовото въвеждане на дигитализацията като част от трудовия процес.

С цел надграждане на професионалните знания на служителите на Комисия за защита от дискриминация и Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ са проведени специализирани обучения на служителите. След реализиране на обученията като резултат е постигнато повишаване на административния капацитет на служителите от двете администрации.

През 2024 година дейността на Фонда ще бъде насочена към укрепване и разширяване на социалния диалог за повишаване на мотивацията за прилагане на законодателството по безопасност и здраве при работа.

Превантивните дейности по безопасност и здраве при работа Фонда осъществява и чрез разпространяване на информационни материали - книги, ръководства, наръчници, дигитални, брошури, свързани с безопасността и здравето при работа. По сключени с ФУТ договори са предоставени общо средства в размер на 76 007,30 лева.

С разпространението на информационни материали се повишава информираността на работещите за опасностите, които възникват при експлоатация на работното оборудване, както и за необходимостта от предприемане на конкретни мерки за недопускане в експлоатация на необезопасени машини и съоръжения. Чрез провеждане на информационни кампании за превенция на професионалните рискове се повишава осведомеността и мотивацията на работещите, и на работодателите за изпълнение на законодателството по безопасност и здраве при работа.

С цел постигане на по-добри резултати в областта на превенцията на професионалните рискове в отделните икономически дейности е необходимо да бъдат предвидени в Програмата средства за реализиране на дейността, свързана с разработване и издаване на информационни материали.

В изпълнение на Наредба № 8 от 26.11.2007 г. за условията и реда за финансиране на диагностиката на професионалните болести и съгласно процедурата за финансиране на диагностиката на професионалните болести от Фонд „Условия на труд“ през 2023 са сключени 3 договора с УМБАЛ „Св. Иван Рилски“ ЕАД – гр. София, с УМБАЛ „Св. Георги“ ЕАД – гр. Пловдив и УМБАЛ "д-р Георги Странски" ЕАД, гр. Плевен.

В болничните отделения са извършени медицински прегледи и диагностика на хоспитализирани общо 814 пациенти, експонирани на прах, системно динамично пренапрежение, екстремно навеждане и усукване на гръбначния стълб, вибровъздействие, монотонна работа; експонирани на метали, токсични изпарения и аерозоли и материали от работната среда със сенсibiliзиращ потенциал; експонирани на продължителен и интензивен шум.

Извършени са групови медицински прегледи за ранно откриване на професионалните болести на 2 689 работещи в специфични условия на труд от 13 предприятия в страната. Тези работещи са изложени на неблагоприятно въздействие на факторите на работната среда - прах, шум, химични агенти над граничните или близки до тях стойности.

Новооткрити са 26 случая, за които са изпратени бързи известия до ТП на НОИ за стартиране на процедурата за проучване на професионално заболяване в съответствие с нормативната уредба.

По изпълнение на сключените договори за извършване на диагностични дейности са изплатени на болниците общо средства в размер на 881 047,72 лева, което представлява 88% оползотворяване на предвидените по дейността средства в Програма 2023. Една от причините за 12% неизползвани средства от предвидените е стриктния контрол, осъществяван от експертните комисии и от Управителния съвет на Фонда относно целесъобразното изразходване на средствата.

През 2024 г. изпълнението на дейността следва да бъде насочено към осигуряване на здравно наблюдение на работещите от рискови сектори на икономиката.

Отчитайки постигнатите резултати, Фонд “Условия на труд” през 2024 г. ще продължи да насочва дейността си към осигуряване на безопасност и здраве при работа, отчитайки промените на работното място и възникването на нови професионални рискове.

Имайки предвид гореописаното, дейността на Фонд “Условия на труд” през 2024 година ще бъде насочена към изпълнение на Оперативната цел: Превенция на професионалните и здравните рискове на работното място.

ОСНОВНИ ДЕЙНОСТИ ЗА ПОСТИГАНЕ ЦЕЛТА НА ПРОГРАМАТА

1. Подобряване културата на здравето и безопасността в предприятията. Насърчаване на работодателите за подобряване на условията на труд в предприятията, в това число микро, малки и средни предприятия.
2. Развитие на превантивните дейности по безопасност и здраве при работа, с включване в целеви групи на всички участници във формиране на политиката по безопасност и здраве при работа – работодатели; специалисти по безопасност и здраве при работа; членове на комитетите и групите по условия на труд; представители на национално представителните организации на работниците и служителите и държавните администрации.
3. Финансиране на дейности по диагностика и ранно откриване на професионалните болести.
4. Разработване и закупуване на учебни и информационни материали, свързани с осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд.
5. Финансиране на конференции и семинари в областта на здравословните и безопасни условия на труд.

ОСИГУРЯВАНЕ НА СРЕДСТВА ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ПРОГРАМАТА

Бюджет от 4 000 000 лева, формиран чрез трансфер от бюджета на Държавното обществено осигуряване от суми от фонд “Трудова злополука и професионална болест”, предвидени за финансиране на дейности за намаляване на честотата и тежестта на осигурените социални рискове “Трудова злополука и професионална болест”.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

1. Повишаване броя на предприятията, подобрили условията на труд.
2. Повишаване на осведомеността и мотивацията на работещите и на работодателите за изпълнение на законодателството по безопасност и здраве при работа.

3. Повишаване капацитета на социалните партньори на ниво предприятие за ефективно прилагане на законодателството по безопасност и здраве при работа.
4. Превенция на професионалните болести.
5. Провеждане на информационни кампании за превенция на професионалните рискове.

**РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СРЕДСТВАТА ПО ДЕЙНОСТИ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ
ЦЕЛТА НА ПРОГРАМАТА**

	Дейности	Сума лв.
I.	Финансиране на проекти и програми с конкретна практическа насоченост за подобряване на условията на труд	2 235 000
II.	Превантивни дейности	755 000
<i>I.</i>	<i>Обучение по безопасност и здраве при работа</i>	<i>675 000</i>
1.1.	Обучение на национално представителните организации на работниците и служителите, и на работодателите.	630 000
1.2.	Обучение на министерства и ведомства.	<i>45 000</i>
2.	<i>Проучвания и разработване, издаване и закупуване на учебни и информационни материали</i> (методики, ръководства, помагала за оценка на риска, справочници, брошури, филми и др.)	<i>80 000</i>
III.	Национални конференции и семинари в областта на безопасността и здравето при работа	10 000
IV.	Дейности по диагностика на професионалните болести	1 000 000
ОБЩО:		4 000 000